

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Disputatio II. De Gratia, & Lapsu Angelorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

108. Ob. 1. Juxta nos locutio Angeli esset actus voluntatis: hoc est falsum: ergo. Resp. dist. mai. Locutio Angeli tantum esset actus voluntatis neg. mai. etiam esset. conc. mai. & dist. sic mi. neg. conseq. Locutio hominis quoque, seu allocutio, non est tantum prolatio vocum, sed directio earum ad alterum; nec enim alloquor omnem, qui audit verba à me prolata, sed illum solum, ad quem voces dirigo. Præter hanc voluntatem autem locutio Angeli involvit productionem speciei in altero Angelo, quam loquens saltem moraliter producit, quod sufficit; nec enim, ut ait Haunoldus, omnia scrupulosè requirenda sunt, quæ in locutione hominis reperiuntur; unde non, sicut homo physicè voces, ita Angelus debet physicè speciem producere; sufficit enim, si ostendatur modus, quo suos conceptus manifestet. Quod autem Angelus loquens debeat reflexè aliquo modo velle suam volitionem, nihil est absurdi; quia hoc etiam debet admitti in humana allocutione: quin imò potest volitio in seipsam, tanquam in objectum inadæquatum, esse reflexa, ut patet in voluntate legislativa.

109. Ob. 2. Per modum loquendi, in tertia conclusione assertum non posset Angelus mentiri alteri: hoc est falsum: ergo. prob. ma. vel enim Angelus A. produceret sciens in se actum falsum, quem dein vellet alteri manifestum: & hoc non potest; quia assentiretur falso ut falso: vel vellet tantum, ut Angelus B. haberet speciem actus, quem Angelus A. non habet, & ut Angelus B. ob auctoritatem suam, id est Angeli A. assentiretur alicui falso e. g. quod cras sit futurus dies iudicii: & non loqueretur contra mentem: neque etiam vi hujus volitionis produceretur in Angelo B. species actus falsi, sed tantum desiderii verè existentis. prob. etiam mi. superior 1. Soli DEO proprium est non posse mentiri. 2. Lucifer alios Angelos mendacio decepit, & vocatur Pater mendaciorum.

110. Resp. 1. om. ma. neg. mi. cum Platelio, ac Granado. Modò Angelus possit mentiri hominibus, & Angelis, per alios modos loquendi e. g. per signa materialia, vel spiritualia, satis differt à DEO, ut patet. Dein, ut ait Arriaga, non debebat Angelis Lucifer mentiri: sufficiebat proponere motiva, quibus ipse movebatur ad superbiam. Responderi potest 2. neg. ma. Angelus posset etiam, saltem minùs strictè, mentiri per illum modum; species enim illa posset inducere Angelum B. minùs cautum, ut assentiretur ipsi objecto falso: quo casu Angelus A. esset causa per se conceptus falsi: & sic aliquo modo mentiretur.

Nec dicas 1. Angelum B. non crediturum, eò quod loquens tantum indirectè manifestaret objectum; cum posset directè. Resp. enim, etsi non crederet, tamen alter mentiretur, quod frequentissimè etiam accidit inter homines. Secundo, posset tamen contingere, ut alter crederet; cum nec inter homines semper requirantur manifestationes conceptuum firmissimæ; aliàs enim semper exigenterentur juramenta. Nec dicas 2. DEUM dedecere producere talem speciem in altero Angelo. Resp. enim neg. quia species hæc non esset positivè erronea, sed tantum occasio

accepta errandi, & quidem ex alterius determinatione posita: & hinc non dedeceret DEUM, ut auctorem naturæ, naturalium causarum existentie sese accommodare.

DISPUTATIO II.

De Gratia, & Lapsu Angelorum.

III. SUPPONIT hæc disputatio, Angelos præditos non tantum intellectu (de quo præcedenti quaestione actum) sed libera quoque voluntate, de qua etiam nemo dubitare potest; nam, præterquam quod inintelligibile videatur, creaturam rationis capacem, adeoque cognoscentem motiva contraria, bonum, & malum, tamen non habere potentiam bonum suum prosequendi, & amandi, vel malum fugiendi, & odio habendi: innumeris insuper Scripturæ locis Angeli dicuntur amasse, odisse, peccasse &c. quæ voluntatem, & quidem liberam, manifestè inferunt. Rectè tamen S. Thomas negat Angelis appetitus sensitivos, seu irascibilem, & concupiscibilem; cum enim careant corpore, etiam carent sensu. Supposita autem in Angelis voluntate, quaeritur, quomodo se liberè gesserint circa gratiam, eam merendo, vel conservando, aut amittendo.

QUÆSTIO I.

De Supernaturali Gratia Angelorum.

ARTICULUS I.

An Angeli in primo instanti se disposerint ad primam gratiam.

112. DICIT 1. Angeli omnes in primo instanti suæ creationis habuerunt gratiam sanctificantem. ita S. Thomas 1. p. q. 62. a. 3. in corp. Suarez, Valquez, & communior, contra quosdam antiquiores. Prob. Christus Joan. 8. v. 44. de diabolo dicit: *In veritate non stetit*: per veritatem autem intelligitur à PP. gratia: & non stetit iisdem significat, ab ea prolapsus fuisse, seu eam perdidisse. sic enim ait S. Cyrillus l. 6. c. 6. in Joannem: *In veritate non stetit; quia prolapsus est à veritate, nec voluit manere in suæ originis sanctitate*: ergo etiam diabolus, adeoque multò magis Angeli boni, habuerunt gratiam: & quidem in primo instanti; nam in secundo mali peccarunt: consequenter, nisi in primo gratiam habuissent, eam amplius habere non potuissent.

113. Rursus Ezechielis 28. v. 11. & seq. ubi propheta lapsum Regis Tyri describit, intelligitur juxta S. Augustinum l. 11. de civit. c. 15. S. Hieronymum, Ambrosium, & alios PP. ac communem interpretum, sub illo Rege Tyri Lucifer,

cifer, qui etiam Cherub vocatur, &que dicitur ornatus variis gemmis, *Perfectus decore in deliciis paradisi DEI*: & additur: *In medio lapidum ignitorum ambulasti: perfectus in viis tuis à die condictionis tue, donec inventa est iniquitas in te: quem ornatum, perfectionem &c. de gratia plurimi interpretantur.*

Accedunt SS. PP. Cyrillus cit. n. *præced. S. August. lib. 12. de civit. c. 9. ubi ait: Simul in eis Angelis & condens naturam, & largiens gratiam: quanquam dein dubitet, an mali non acceperint minorem gratiam. S. Basiliius homil. in psal. 32. de omnibus Angelis ait: Angeli namque initio ut essent, verbum opifex omnium condidit, sanctificationem verò simul appendit ipsis Spiritus Sanctus. Similia habent alii, quos exhibet Suarez. Confirm. Adamus statim in sua creatione accepit gratiam sanctificantem; quia creatus est in iustitia originali, quæ includit gratiam sanctificantem, licet hanc brevi esset perditurus: ergo etiam probabiliter Angeli eam acceperunt; nec enim videtur erga nobiliores creaturas DEUS fuisse in prima conditione parcior: quidquid sit de statu post lapsum.*

114. Dico 2. Angeli per actus proprios se disposuerunt ad primam gratiam sanctificantem recipendam. ita Cajetanus, Vasquez, Granadus, Haunoldus, Platellius, Sangallenles, Gonetius *disp. 12. de Angelis a. 2. n. 30. & hoc teste, communiter Thomistæ: alii etiam communius. Prob. In hac providentia hominibus adultis non confertur gratia sanctificans absque eorum dispositione: ergo nec videtur Angelis data sine eorum dispositione, sed ejus collatio universaliter fuisse annexa propriæ dispositioni subiecti, si quidem hoc illius sit capax, uti sunt Angeli. Prob. 2. Angelis concedendum est, quod gratiam receperint modo meliori, & perfectiori, si recipiatur dependenter à propria dispositione, quam sine ista: ergo. ma. redditur verosimiliter ex eo, quod iste modus etiam concedatur hominibus adultis, maxime, cum de his, ac de Angelis, quoad statum supernaturalem, ferme eodem modo loquamur.*

115. Prob. mi. Perfectius est, cæteris paribus, cooperari ad suam perfectionem, quam tantum passivè se habere ad illam: sicut perfectius est habere gloriam, ut coronam ex meritis, quam tantum, ut hæreditatem sine illis: ergo. Dixi: *cæteris paribus*; quia Christo (ut docetur in *tract. de Incarn.*) data est gratia sanctificans ante omnem operationem, adeoque ante omne meritum; quia gratia accidentalis jam erat debita gratiæ substantiali, seu unioni hypostaticæ; hac autem dabatur antecedenter ad omnem operationem in Christo: & hic modus recipiendi gratiam sanctificantem antecedenter ad merita est utique perfectior; quia affert secum unionem Verbi.

116. Dices. Angeli non potuerunt in primo statim instanti elicere actus meritorios gratiæ: ergo non potuerunt gratiam mereri. Resp. neg. ant. Habuerunt Angeli in primo illo instanti totum actum primum proximum ad intendendum, scilicet intellectum perspicacissimum, nec diuturna deliberatione opus habentem, item gratias actuales, & illustrationes supernas: ergo

potuerunt statim revelationi factæ per fidem assentiri, & simul elicere actum charitatis, quem probabiliter elicuerunt, ut vult Haunoldus, eò quod sine isto non videatur in hac providentia conferri gratia extra Sacramenta. Hic actus fuit dispositio, vel meritum de congruo, ad gratiam sanctificantem, & probabiliter meritum de condigno ad gloriam.

117. Hinc in primo instanti omnes Angeli meriti sunt gloriam: at mali in secundo instanti eam denuò perdiderunt; quamvis enim DEUS statim in eodem primo instanti meritis rependerit gratiam (meritum enim præsupponitur ad præmium, non necessariò prioritate temporis, sed tantum prioritate naturæ) non tamen statim voluit dare gloriam, sed voluit, ut in bono perseverarent, sicut idem petit ab hominibus. Observe tamen, nos non dicere, quod Angeli primam gratiam meriti sint de condigno, sed tantum, quod ad eam se disposuerint de congruo; cum enim meritum de condigno involvat ipsam gratiam sanctificantem, & consequenter, sicut meritum de condigno, ita etiam ipsa gratia, tanquam ejus constitutivum, debeat præsupponi ad præmium de condigno reddendum, non potest ante gratiam dari meritum de condigno.

118. Noto hic, merito correspondere duplex præmium, scilicet gratiam, & gloriam: & gratiam quidem præcedere ante gloriam: ex quo Gormaz *de merito disp. 4. sect. 2. n. 217. & seq. Suarez, Vasquez, & plures, quos vide apud Platellium p. 2. n. 665. cum S. Thoma 1. 2. q. 112. a. 2. ad 1. inferunt, quod quis eodem actu charitatis, vel contritionis, possit mereri gratiam sanctificantem de congruo, & gloriam de condigno; nam, cum gratia jam data fuerit ante gloriam, potest dignificare eundem actum charitatis, ut sit meritum condignum gloriæ; neque enim requiritur, ut gratia præcedat priori opus meritorium, sed tantum, ut comitetur. Videtur etiam favere Tridentinum *sess. 6. can. 32. ubi universaliter dicit, hominis iustificati* (qualis statim est, qui actum charitatis elicit) *opera mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & etiam gloriæ augmentum, adeoque etiam primam gloriam, & quidem de condigno; alias non fuisset ratio, quare dixisset, opera illa non mereri gratiam, (intellige primam) sed tantum ejus augmentum, cum etiam prima gratia sanctificans cadat sub meritum de congruo.**

119. Huic tamen opinioni contradicit Lugo *de Incarnatione disp. 6. sec. 3. n. 59. existimans, non posse gratiam, quæ est præmium actus, dignificare eundem actum ad aliud præmium. Difficultas movetur ex eo, quod sequeretur, quod, si quis Rex promitteret militi, si obtinuisset victoriam, dignitatem centurionis, & centurioni officium ducis superioris, miles statim fieret dux; quia per victoriam fieret centurio, & dignitas centurionis dignificaret eandem victoriam ad alterum præmium. Sed responderi tamen potest, discrimen esse inter nostrum, & hunc casum posteriorem; nam in hoc casu posteriore sunt duo prorsus distincta præmia, nec utrumque uni actui promissum est, sicut tamen promissa est gratia, & gloria actui meritorio: & miles nec de congruo meretur officium*

cium ducis. Hinc facilius intelligitur, quomodo actus dignificetur ad secundum præmium, ei jam promissum. Nec ex hoc sequeretur processus in infinitum, aut alia absurda, quæ ex casu militis deducuntur: sed hæc ad tractatum de Merito.

120. Quæres, quamdiu duraverit status viæ in Angelis. Resp. Tria solent distingui instantia. Primum, quo Angeli creati sunt, & se disposuerunt ad gratiam, eamque receperunt, ac gloriam etiam meruerunt. Secundum, quo boni continuârunt suum meritum: mali verò peccârunt: & per hæc duo duravit status viæ. Tertium, in quo boni beatitudinem consecuti sunt, mali autem damnati. Hæc tamen instantia non debent cogitari, quasi essent tria indivisibilia nostri temporis; non enim est ullum fundamentum, nec in Scripturis, nec in Patribus, nec in ratione, quod tantum per indivisibile momentum mali fuerint in statu gratiæ: imò verba *ambulasti, à die, donec*, adducta n. 113. videntur significare moram plus quam instantaneam.

121. S. Thomas 1. p. q. 62. a. 5. ad 2. tempus corporale, hoc est, quod mensuratur motu solis, distinguit à tempore Angelico, quod mensuratur actibus Angeli, ita, ut dicatur tamdiu durare instans Angelicum, quamdiu Angelus non cessat ab eliciendo, vel conservando eodem actu. Quidam volunt tamdiu durare instans Angeli, quamdiu hic non elicit actum cum priore impossibilem: sed hi auctores videntur habere difficultatem in explicando secundo instanti bonorum Angelorum, item in danda ratione, quare non sit tantum unum instans beatitudinis eorum in cœlo, ut patebit consideranti: quare prior explicatio videtur melior. Potest autem idem actus Angeli conservari duratione indivisibili tam longa, ut æquivalet plurimis instantibus nostri temporis.

122. Ubi ulterius notandum, etsi Angelus, unum actum continuando, interim simul plures alios actus, sicut potest, eliciat, tamen esse adhuc unum instans; utique enim Angeli boni in primo instanti elicerunt actus fidei, spei, & charitatis. Nec debent hi actus æqualiter durare cum actu continuato. Sic, dum Angelus amat se ipsum, vel DEUM, potest se applicare ad considerandum cœlum, & id appetendum: inde ad terram vertere cogitationem, & circa hanc actum voluntatis elicere. Si interim prior amor DEI, vel sui ipsius, perseveret, maxime, si hic actus sit principalis, & reliqui cum illo sint connexi, vel per modum actuum imperatorum ab eo profluentes, faciunt omnes simul tantum unum instans: unde verosimile est, demones in secundo instanti plures actus peccaminosos eliciuisse: & certè prælium illud in cœlo factum, videtur indicare plures actus.

Angeli etiam beati, ut defendit Suarez, elicerunt plures actus bonos: quos quamvis Valentia, & Granadus velint reducere ad primum instans eorum (quod volunt etiam durasse per instans secundum malorum) tamen Scotus, Cajetanus, Suarez, & alii, putant, non durasse semper actus eosdem; eoquod Angeli boni acceperint novas revelationes, nova præcepta, item bellum illud ex se requisiverit multos alios actus, ut non videatur semper primus actus intellectus,

aut voluntatis durasse: sed de his videatur Suarez l. 5. c. 11. 14. & seq. & Granadus tr. 12. disp. 4. sec. 1. Quanto autem spatio nostri temporis, vel quot instantibus nostris, Angeli perseverarint in actu amoris DEI, quem etiam mali primo instanti elicerunt: quamdiu etiam deum mali actum peccaminosum continuârunt, est, ut dixi, incertum. Hugoni Victorino videtur durasse via Angelorum diem unum naturalem: sed & hoc est incertum. Id solum constat ex communi SS. PP. fuisse tempus valde breve. Sanè jam dæmon erat damnatus, quando Eva vix fuit condita, & hæc ab illo decepta.

123. Ob. 1. contra 1. conclus. Joau. 8. v. 44. dicitur de diabolo: *ille homicida erat ab initio*: ergo nunquam habuit gratiam. Confirm. 1. S. Gregor. l. 32. moral. c. 18. ac alii Patres dicunt, Angelos malos non habuisse charitatem: ergo neque habuere gratiam. Confirm. 2. S. August. apud S. Thomam 1. p. q. 62. a. 3. arg. 1. & ad 1. docet, eos primò creatos fuisse informes, five productos, vel creatos in tenebris: dein formatos: verba S. Augustini l. 1. de Genesi. ad litteram c. 17. sunt: *Divisio quidem lucis* (per quam intelligit Angelos) *à tenebris, distinctio est jam reformatæ ab informi*: ergo primum postea luce gratiæ informati sunt. Confirm. 3. Non videtur decuisse DEUM, ut infunderet gratiam, mox destruendam: ergo. Resp. neg. consequ. Illud ab initio non significat primum instans creationis, ut docet S. Augustinus de civit. DEI l. 11. c. 15. sed tempus brevè subsecutum, quod in morali modo loquendi censetur coalescere cum initio: sic etiam dicit Psalmista: *Erraverunt ab utero*, psal. 57. v. 4. scilicet ii, qui à prima juventute errarunt. Roboratur responsio ex eo, quod ibidem dicitur: *In veritate non stetit*: ergo aliquando in ea fuit.

124. Ad 1. & 2. confir. neg. conf. SS. PP. explicandi sunt de charitate plena, & perseverante. S. Aug. explicatur à S. Thoma 1. p. q. 62. a. 3. ad 1. vel de formatione per gloriam, quæ fuit tempore posterior, vel de formatione per gratiam, quæ tamen tantum fuit posterior naturâ. Ad 3. confirm. neg. antec. Etiam Adam citò perdidit iustitiam originalem, & multi alii gratiam, in Sacramento poenitentiae acceptam, citò iterum perdunt. Si DEUS nihil creare vellet, quod ex culpa creaturæ brevè periret, quàm multa non essent in orbe? Habuit tamen DEUS fines prudentissimos; hac enim ratione eluxit ejus summa bonitas, quæ, ut solem, ita etiam gratiam, omni facit super bonos, & malos, saltem tales futuros. Dein, cum elevârunt Angelos ad statum supernaturalem, consequenter eis dedit gratias actuales, quibus cum ipsi cooperati sint in primo instanti, prudentissimè eis, tanquam de congruo meritis, gratiam sanctificantem rependit.

125. Ob. 2. contra 2. concl. Nullo modo Angeli statim in primo instanti potuerunt elicere actus dispositivos ad gratiam: ergo. Confirm. S. Thomas q. 16. de malo, quæ est de demonibus, a. 4. ad 14. docet, Angelos in primo instanti tantum dilexisse DEUM, ut authorem naturæ, eumque amorem naturalem fuisse: atqui actus naturalis non est dispositio, neque de congruo, ad gratiam: ergo. Resp. neg. antec. Actus liber exigit actum primum proximum, tantum pro priori natu-

naturæ, non autem pro priori temporis: causa etiam potest operari in primo instanti, in quo existit; sol enim statim producit lucem, & ignis calorem. Ad confirm. Etiam Angeli in primo instanti elicuerint actum naturalem amoris DEI, simul potuerunt elicere actum supernaturalem, sicut juxta Sanctum Thomam 1. p. q. 62. a. 7. in corp. in Angelis, quando jam sunt in gloria, datur adhuc cognitio, & dilectio DEI naturalis. Affert etiam S. D. q. 16. de malo a. 4. ad 20. creaturam in primo instanti creationis posse mereri. Unde, cum Angeli habuerint in primo instanti actum primum proximum, ad eliciendum actum etiam supernaturalem meritorium, non videtur negandum, quod eum elicuerint.

Dum autem S. D. q. 16. de malo a. 4. ad 14. § 15. videtur negare, Angelos elicuisse in primo instanti actum supernaturalem, forte exponi potest, quod non elicuerint ex motivis, ibi assignatis, scilicet ex consideratione suæ essentiae, ut producat à DEO, vel bonum supernaturale habentis ab eo, ut auctore gratiæ. Suarez tom. 2. in 1. p. tract. de Angelis l. 5. c. 7. n. 9. ait, S. Doctorem ibi dicta revocasse: & sanè 1. p. q. 63. a. 5. ad 4. sic ait: Et ideo omnes Angeli in gratia creati in primo instanti meruerunt. Unde, quando art. seq. ad 3. Angelicus motus Angeli bonum, in primo instanti elicitum, vocat naturalem, Suarez loc. cit. n. 8. ait, vocari naturalem, sumendo naturale, non prout opponitur supernaturali, sed potius, prout opponitur libero, non quidem simpliciter tali, sed magis tali, quatenus scilicet ille actus est valde consentaneus naturæ, in illis circumstantiis gratiæ illustrantis &c. Hinc idem Suarez loc. cit. n. 2. ait, nostram sententiam absque dubio esse D. Thomæ, idque fuscè probat.

126. Ob. 3. SS. PP. docent, Angelos esse creatos in gratia, sanctitatem illis esse inditam, impensam, infusam: ergo non se disposuerunt ad illam. Confirm. Ad actum charitatis, quo se debuissent Angeli disponere, præsupponitur habitus: sed hic non datur ante gratiam habituales: ergo etiam actus charitatis non potest dari ante gratiam habituales: ergo non potuerunt Angeli antecederent elicere actum charitatis, adeoque neque se disponere ad gratiam, Resp. neg. conseq. Etiam Trident. sess. 6. c. 7. ait, in justificatione accipi infusam charitatem, non tamen vult, id fieri absque dispositione prævia: & S. Paulus, dum ad Ephes. 2. v. 10. ait: Creati in Christo Jesu in operibus bonis: non vult dicere, nos non concurrisse ad opera bona, sed tantum gratiam quoque necessariam fuisse, ut exponit S. August. de gratia § lib. arbitr. c. 8. Ad confirm. dist. antec. ad actum charitatis semper, & necessariò præsupponitur habitus. neg. ant. aliquando, conc. antec. & neg. conseq. Sæpius peccatores eliciunt actum charitatis sine eo habitu, & tunc ejus defectum supplet omnipotentia extrinsecè applicata: quidni semel id factum sit in Angelis?

ARTICULUS II.

Quid tenendum de SS. Angelis Custodibus.

127. DE fide est, Angelos aliquo modo deputari à DEO ad custo-

diam hominum; nam Psal. 90. (qui de quovis homine intelligendus est, & non de Christo, saltem non de hoc solo) dicitur v. 11. Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Matth. 18. v. 10. Angeli eorum semper vident faciem Patris: id est, Angeli custodes parvulorum, de quibus ibi Christus loquitur. Plures textus vide apud Suarez de Angelis l. 6. c. 17. Equidem ex natura sua Angeli, utpote longè superiores, non ordinantur ad custodiam hominum: sed destinantur ad hoc officium ex speciali providentia, & dilectione DEI erga homines, volentis succurrere necessitati humanæ infirmitatis, tot dæmonis tentationibus resistere non valentis. Propria etiam Angelorum charitas eos incitat ad nobis succurrendum.

128. Certissimum etiam est, Angelos curam hominum habere, non tantum universalem, sed particularem: certum quoque est, singulis hominibus singulos Angelos attributos esse, id quod Arriaga disp. 22. sec. 8. subf. 1. ait, certissime constare ex consensu fere omnium Patrum, & Theologorum, ac totius Ecclesiæ: Suarez verò l. 6. c. 17. n. 8. ait, hoc tanto Ecclesiæ universalis consensu esse receptum, & in Scriptura, prout à Patribus intelligitur, tam magnum habere fundamentum, ut sine ingenti temeritate, aut fere errore, negari non possit; Christus enim dixit: Angeli eorum semper vident faciem Patris. Matth. 18. v. 10. item Actor. 12. v. 15. dicitur: Angelus ejus est: hoc est S. Petri &c. Idem clarissime testantur SS. PP. Hier. Bernard. Justinus &c. quos exhibet Suarez loc. cit. Adde, quod non sit credibile, duos homines, qui sæpius ob itinera, vel alias causas, remotissime ab invicem separantur, ab eodem Angelo custodiri.

Quamvis autem Suarez loc. cit. n. 10. videatur, se velle explicare, quod tantum intelligat suum assertum ita, ut unus Angelus in particulari custodiat paucos homines, unum vel alterum, dum ibi tantum ait, esse verosimilius, quod unus Angelus unum hominem solum custodiat: tamen hoc plus quam verosimile esse probant rationes nostræ. Quod autem Calvinus dicat, majus esse beneficium, si omnes Angeli curam cujuslibet hominis habeant, quam, si tantum unus, nil probat; non enim negamus, præter custodem, peculiariter attentum, etiam alios Angelos habere aliquam curam, & omnes S. Michaëlem invocamus: quod autem prorsus omnes simul habeant peculiarem semper curam cujuslibet hominis, est impossibile; cum non possint simul in dilutis locis adesse.

129. Quæres 1. An non idem Angelus, saltem successivè, plures homines custodiat, scilicet post mortem primi clientis alium. Resp. id sensisse Magistrum Sententiarum l. 2. dist. 11. §. 2. § 3. exultimavit enim, pauciores esse Angelos, qui destinati sint ad custodiam hominum, quam futuri sint successivè homines: consequenter eundem Angelum, saltem successu temporis, pluribus attribuendum: sed hoc fundamentum est incertum. Patres etiam non conveniunt. Origenes homil. 11. in c. 18. Numer. ante medium, videtur supponere, quod idem Angelus successivè plures custodiat, dum scribit, quemvis Angelum in judicio universali educturum eos, quibus præfuit, quos adjuvit, quos in-

struxit &c. S. Justinus autem in lib. ult. *question. q. 30* tenet oppositum, dum ait, custodes Angelos semper augeri, hoc est, alios, & alios novos, ad custodiam deputari: quanquam ipsius fundamentum non sit solidum, quod scilicet Angeli, post mortem hominis, custodiant adhuc animam usque ad diem iudicii. Dissentiunt etiam Theologi: Suarez tamen cum Arriaga inclinat in affirmativam: nos relinquimus rem in dubio.

130. Quæres 2. Quando incipiat, aut desinat custodia Angelica. Resp. S. Hieron. in 18. *Matth.* responderet, eam incipere *ab ortu nativitatis*: Eum sequitur S. Thomas 1. p. q. 113. a. 5. in corp. recte asserens, non primum à baptismo homini obtingere custodem; nam alias infideles nunquam eum acciperent. Alii autem putant, Angelum deputari statim ab infusione animæ rationalis. ita S. Anselmus in *elucidario longè post medium*, ubi ait: *Unaquæque etiam anima, dum in corpus mittitur, Angelo committitur.* Et certè tunc homo jam incipit esse viator, atque etiam moraliter distinctus est à matre, in ordine ad salutem, jamque est originali labe infectus, etsi mater sit sancta. Huic sententiæ non videtur omnino oppositus S. Thomas *art. modò cit. ad 3.* quia tantum dicit, probabiliter dici posse, factum in utero, eò quod nondum separatus à matre sit, custodiri ab Angelo matris. Et quia hæc opinio tribuens infanti, adhuc in utero matris, proprium Angelum, providentiam DEI facit liberaliorem, ei Suarez l. 6. c. 17. num. 18. adhaeret.

131. Jam verò custodia Angelica cessat, quando homo est in termino suo ultimo: ad quid enim Angelus damnatum custodiat, aut etiam Beatum? cum ille à DEO, & Angelis sit abjectus: hic autem beatitudine sua defensus. At verò animas purgantes, necdum in ultimo termino constitutas, Angeli adhuc aliquoties solantur, donec eas in paradisum inducant. Quamdiu autem durat via, Angelus clientem nunquam penitus deserit, etiam ob peccata gravissima, sicut demon non desinit tentare etiam eximie sanctos: & sicut Angeli non omnino deserunt infideles, qui nec fidem, nec gratiam habent, ita neque deserunt peccatores, qui habent fidem, licet non habeant gratiam. Quando autem aliqui Patres videntur dicere, quod peccatis fugentur Angeli, sensus est tantum, quod exercitium actuale custodiæ aliquando ob indispositionem peccantium intermittant.

132. Quæres 3. An omnes omnino homines habeant suos Angelos custodes. Resp. affirmative; nam & reprobi, de quibus aliqui dubitare sunt visi, indigent custode contra tentationes demonum, & alia mala. Et quamvis custodia hæc eis non profit, ex eorum culpa, ad beatitudinem, prodest tamen ad minuendas culpas, & consequenter poenas. Sæpe etiam mali hac ratione impediuntur, ne magis noceant bonis. Tandem commendatur sic magis benignitas DEI, quæ, sicut solem facit oriri super iustos, & iniustos, ita etiam utroque per Angelos custodit. Christus Dominus tamen non habuit Angelum custodem; cum enim DEUS esset, suâ scientiâ, & potestate, erat ab omni malo tutissimus: unde illud *psal. 90. cit. num. 127. si ex-*

plicetur de Christo, intelligi debet de custodia non propriè dicta, sed de obsequio, juxta illud *Matth. 4. v. 11. Accesserunt Angeli, & ministrabant ei.* B. Virgo autem, utpote pura creatura, habuit suum custodem, ne scilicet, saltem ab extrinsecis objectis, vel agentibus, læderetur, sicut etiam habuerunt juxta S. Thomam 1. p. q. 113. a. 4. ad 2. Adam, & Eva in statu innocentia.

133. Quæres 4. Quinam Angeli destinantur ad custodiam hominum. Resp. ordinariè esse ex infimo choro, seu ordine, eos, qui hominibus privatis deputantur: at verò probabile est, Pontificibus, Regibus, Episcopis &c. Archangelos assignari. Imò Tostatus vult, personas hæc sublimes habere duos Angelos custodes. Principatus verò dici possunt præsidere communitatibus, & regnis integris. Potestates maxime adhibentur à DEO, quando demonum vis est coercenda: Virtutes, quando facienda miracula. Ex quatuor ordinibus supremis juxta S. Thomam 1. p. q. 112. a. 2. 3. 4. nulli mittuntur ad custodiam hominum. Unde ex S. Doctore, nec Gabriel, nec Raphaël, ut ibidem habetur, fuerunt plus, quam Archangeli: item Seraphim missi ad Isaiam, ejusque labia carbone purgans, non fuit verè talis ex supremo choro, sed hoc nomen ei tantum tributum est in latiori significatione, ut dictum *num. 18.* vel verus Seraphinus alium Angelum suo nomine misit. vide etiam Suarez l. 6. c. 10. § 21.

134. Quæres ultimò, in quonam potissimum Angelica custodia consistat. Resp. ex Suarez l. 6. c. 19. in his. Primò avertunt periculum, amolendo causas liberas, & necessarias, ex quibus malum corporis, aut animæ clientibus imminet. Secundò excitant animam ad faciendum bonum, & vitandum malum, illuminando, & instruendo illam. Tertiò compescunt demones, ne nimium tentent, aut aliter noceant. Quartò offerunt DEO nostras preces, ut habetur *Tobie 12. v. 12. & Apoc. 8. v. 3.* non quod DEO eas tantum exhibeant; cum aliunde per se ei pateant: sed quod adjuncta sua oratione eas reddant efficaciores. Quintò orant pro nobis, etiam, quando nos non oramus: imò quando peccamus, ut impetrent nobis poenitentiam, & veniam, aliæque dona. Sextò castigant, atque corripunt peccantes per motus, infortunia &c. quandoque etiam per mortem, ne malitia mutet intellectum. Poenæ autem istæ solent esse medicinales; nam alia, quæ sunt purè justitiæ vindictivæ, ordinariè saltem infliguntur à Dæmonibus. Dixi ordinariè: nam & hæc poenas aliquando infligunt Angeli boni: sic *Gen. 19.* duo Angeli boni deleverunt Sodomam, & Gomorram, igne & sulphure: & *Act. 12. v. 23.* Angelus Domini occidit Herodem Agrippam, interfectorem S. Jacobi Apostoli. Sæpius tamen videntur demones similes poenas purè vindictivas infligere, qui etiam Angeli sunt, & in Scriptura quoque vocantur Angeli, vel spiritus, sed ordinariè cum aliquo addito, ut discerni possint à bonis: sic *Matth. 25. v. 41. Qui paratus est diabolo, & Angelis ejus.* *Apoc. 12. v. 7. Draco pugnabat, & Angeli ejus.* 1. Reg. 18. v. 10. *Invasit spiritus DEI malus Saul.* Tandem Angeli boni animas purgantes solantur, donec expiatis DEO præsentent.

QUÆSTIO II.

De Lapsu, & Pœna Angelorum.

ARTICULUS I.

Quando, & quomodo demones peccaverint.

135. Dico 1. Angeli in primo instanti habuerunt quidem physicam potentiam peccandi, non verò moralem. ita Suarez de Angelis l. 7. c. 20. n. 47. & 48. Valentia, Molina, Haunoldus, Platellius, & alii plures. Fortè sic etiam explicari potest S. Thomas: ejus certè rationem sic exponi posse existimat Suarez loc. cit. num. 55. Scotus autem in 2. dist. 5. q. 2. abstrahendo à potentia physica, & morali, dicit, absolutè Angelos potuisse in primo instanti peccare: adeoque quoad primam partem conclusionis nobiscum sentit, quoad secundam, apertè saltem, non contradicit. Prob. 1. pars conclusionis. Angeli habuerunt totum actum primum proximum liberum ad peccandum: ergo potuerunt absolutè peccare: ant. prob. habuerunt voluntatem liberam, cognitionem boni, & mali, auxilia gratiæ indifferentia &c. ergo. Confirm. Angeli in eo instanti habuerunt libertatem ad meritum ex n. 114. ergo non est neganda illis libertas ad demeritum, seu peccatum; gratis enim diceretur, eos tantum habuisse libertatem inter actus bonos, non verò ad malos, qualem habuit Christus; fuerunt enim puræ creaturæ.

136. Probatur 2. pars de impotentia morali. Primò, S. Thomas docet, in primo instanti fuisse in Angelis impossibilitatem peccandi: ergo juxta S. Doctorem fuit saltem impossibilitas moralis. Secundò, Nullus ex tot millibus Angelorum eo instanti peccavit, ut mox probabimus: atqui, ut rectè Haunoldus, censendum est moraliter impossibile, quod ex plurimis nemo facit. Tertiò, In eo instanti inerat Angelis maxima ad bonum inclinatio, magna attractio ad gratitudinem, ob beneficia recens accepta: ergo moraliter non poterant à DEO averti. Quartò, Videtur etiam decuisse DEUM, ut Angelos pro eo instanti præveniret gratiis efficacibus, ne vel à longè daretur suspicio, etiam imprudens, quod Angeli ex natura sua creati sint mali: quam rationem urget Suarez cit. n. 55.

137. Dico 2. Nullus ex Angelis primo instanti peccavit. ita omnes: & S. Thomas quidem 1. p. q. 63. a. 5. in corp. oppositam opinionem vocat erroneam: alii apud Granadum docent, nostram sententiam esse de fide; Scripturæ enim Sacrae Ezechiel. 28. Joan. 8. citatæ n. 112. & 113. Isaia 14. v. 12. Quomodo cecidisti de caelo Lucifer, qui manè oriebaris. Epist. Jude v. 6. Qui Angeli non servaverunt suum principatum &c. indicant, fat clarè, Angelos, saltem per primum instans fuisse in veritate, fuisse in ortu suo gratiæ luce perfusos, ac principes cæli, & necdum servos peccati, vide etiam n. 113.

138. Dico 3. Primum peccatum demonum fuit peccatum superbiæ. ita S. Thomas 1.

p. q. 63. a. 2. in corp. & communissimè alii, contra Scotum, Prob. Tobia 4. v. 14. dicitur: Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo, dominari permittas; in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Isa. 14. v. 13. Dicebas in corde tuo: In cælum conscendam &c. Ezechiel. 28. v. 17. Elevatum est cor tuum in decore tuo &c. Accedunt SS. Patres. S. Ambrosius l. 4. ep. 33. vel apud alios 84. ad Demetriadem ante medium ait: Sive itaque in lapsu diaboli, sive in prævaricatione hominis, initium peccati superbia est. S. Leo serm. 4. de collectis ait de diabolo: Incentor namque ille, authorque peccati, primum superbus, ut caderet: deinde invidus, ut noceret. S. August. de natura, & gratia c. 29. Initium omnis peccati superbia, quoniam diabolus, à quo extitit origo peccati, ipsa dejecit: & subsequente invidentia hominem stantem, unde ipse cecidit, inde subvertit. Plures, ut SS. Prosperum, Bernardum, Nazianzenum &c. vide apud Suarez l. 7. de Angelis c. 9.

139. Hoc autem peccatum superbiæ non stetit in eo, quod Lucifer, vel alius Angelus, appetierit reverà esse æqualis DEO; nam, utpote perspicacissimus spiritus, evidenter agnovit, impossibile esse creaturæ, ut reverà sit DEUS, vel, ut sint plures dii. Nec dicas, eum saltem conditionatè id appetiisse, si scilicet esset possibile; nam peccatum Luciferi non fuit simplex complacentia, aut desiderium conditionatum, sed absolutum; absolutè enim dixit. Isa. 14. v. 14. Ascendam super altitudinem nubium: similis ero altissimo. Quare aliam quandam similitudinem, vel æqualitatem, non omnimodam in natura, appetiit.

140. Dico 4. Probabiliter Lucifer ex superbia sibi appetiit unionem hypostaticam: alii etiam Angeli sibi, vel saltem naturæ Angelicæ, eandem appetierunt. Ita Alensis, Suarez de Angelis l. 7. c. 13. n. 13. Tannerus, Granadus, Rhodus, Arriaga, Haunoldus, & hoc teste recentiores communiter. Hæc sententia, etsi non clarè tradatur à Scripturis, & Patribus, tamen habet fortè majus fundamentum in illis, quàm aliæ opiniones; nam certè Scripturæ videntur significare in diabolo aliquem appetitum Divinitatis; cum ergo hanc Lucifer non potuerit habere per identitatem, saltem voluerit eam habere per unionem; hoc enim significant illa verba. Isa. 14. v. 14. Similis ero altissimo: & clariùs Ezechiel. 28. v. 2. Dixisti: DEUS ego sum, & in cathedra DEI sedi... dedisti cor tuum, quasi cor DEI. Accedit, quod SS. PP. dicant, diabolus invidiisse, & invidiâ etiam peccasse, quorum textus videre est apud Granadum tract. 13. disp. 2. sec. 1. n. 4. & 5. Sanè unio hypostatica, utpote bonum excellentissimum, vel maximè potuit esse objectum superbissimæ invidiæ Luciferi, præsertim, dum se considerabat spiritum longè perfectissimum.

Adde, quod mysterium unionis hypostaticæ, vel etiam incarnationis Divinæ, Angelis fuerit probabilis revelatum. Certè id docet S. Thomas. 2. 2. q. 2. a. 7. ad 1. citatque S. Augustinum, qui sanè, l. 5. de Genes. ad liter. c. 19. docet, Angelis non fuisse mysterium hoc ignotum. Addendi etiam ij Patres, quos Suarez, tom. 1. in 3. p. disp. 5. sec. 4. §. Dico 1. sub finem adducit, qui, ut ibi tradit, videntur docere, Angelos peccasse occasione incarnationis sibi revelatæ, eo quod

quod noluerint se Christo submittere, neque humiliter ferre, quod inferior humana natura eis prælata fuerit: de quibus tamen idem Author videndus est. *l. 7. de Angel. c. 13. n. 16.* ubi alibi dicta videtur limitare. Saltem videtur valde verisimile, imò verisimilius, Angelis saltem revelatam fuisse possibilitatem unionis hypostaticæ, ut vult Arriga. *disp. 24. sec. 5. n. 44.* quo posito probabilissimum est, superbissimum Luciferum eam statim sibi ambitiosè appetiisse.

141. Non tamen propterea nego, sed omitto, potuisse simul etiam dæmonem superbiam peccare, per hoc, quod naturalibus suis inflatus neglexerit, beatitudinem supernaturalem mereri actibus submissionis, & obedientiæ: quod voluerit dominari omnibus aliis creaturis, & nulli alteri subesse, ne DEO quidem per actuale imperium ipsum gubernanti: & hac ratione affectaverit esse altissimo similis; nam ita diabolus etiam peccasse significat S. Thomas *1. p. q. 63. a. 3. in corp.* & S. Gregor. *l. 34. moral. c. 17.* scribens: *ius perverse libertatis appetiit, ut præesset ceteris, & nulli subesset, dicens: Ascendam Ego, & infra, Relicto eo, qui verè illi sufficere poterat, se sibi sufficere posse iudicavit.* Idem insinuat S. Aug. *l. 22. de civit. c. 1.* dicens: *Cum præficeret Angelos quosdam per elationem, quasi sibi ad beatam vitam sufficere vellent, tanti boni supernaturalis beatitudinis desertores futuros.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

142. **O**B. 1. contra 1. conclus. Operatio incipiens cum re producta tribuitur producenti: ergo, si peccatum statim incepisset primo instanti cum Angelis in eorum productione, etiam debuisset attribui DEO: sed non potest peccatum attribui DEO: ergo neque potuit cum Angelis incipere, vel in primo instanti committi. Confirm. Motus naturalis præcedit liberum: ergo Angeli debuerunt prius habere actum naturalem, qui non potuit esse peccatum (nam peccatum est contra naturam) ergo non potuerunt statim primo instanti peccare. Resp. dist. antec. Talis operatio tribuitur producenti, si necessaria sit om. antec. si sit libera neg. antec. & conseq. illa enim operatio propriè tribuitur generanti, vel producenti, ad quam determinat produciens: nec magis tribuitur in primo instanti, quam in sequentibus: e. g. motus gravium deorsum tribuitur eodem modo producenti lapidem in primo, ac in sequenti instanti: illa verò operatio, ad quam determinat ipse effectus in primo instanti, tribuitur ipsi effectui, non minus, quam aliæ subsequentes. Nec est ratio, cur uni, aut alteri, potius tribuantur actiones primi, quam sequentium instantium: ergo, si obiectio vim haberet, DEO etiam tribuenda essent peccata postea facta, maximè, cum DEUS etiam sequentibus instantibus Angelos conservaverit, seu ipsis existentiam tribuerit.

143. Granadus quidem dicit, esse nobis quasi insitum à natura, ut primam operationem effectus adscribamus causæ eum producenti: sed non probat. Omitto, id fieri in operationibus necessariis, at non in liberis. Quodsi aliqui etiam ita iudicent de liberis, non videntur veritatem

attingere: ad has tamen suspiciones amovendas, ut diximus *n. 136.* videtur, decuisse DEUM, ut Angelos gratis efficacibus præveniret. Ad confirm. dist. antec. Motus naturalis præcedit liberum prioritate temporis. neg. antec. prioritate naturæ. conc. antec. & neg. conseq. aliàs Angeli non potuissent in primo instanti mereri; unde tantum pro priori naturæ datur cognitio, quæ est actus intellectus non liber, vel aliqua volitio naturalis, tendens in bonum suum, saltem apparens: non autem pro priori temporis: imò neque pro priori naturæ datur quidquam impossibile cum peccato.

144. Ob. 2. contra 4. conclus. Si facta est Angelis revelatio de unionis hypostatica, tunc vel Christus venisset etiam Adamo non peccante, vel Angeli non potuissent non peccare: sed hæc non possunt admitti: ergo. Resp. om. ma. neg. 1. p. mi. Alibi in tract. de incarnat. amplexus sum sententiam, quæ asserit, Christum etiam Adamo non peccante fuisse venturum: quo posito ruit totum argumentum, Qui oppositum defendunt, possunt dicere, Adamum potuisse absolute peccare, etsi non peccassent Angeli, seu quamvis serpens non seduxisset Evam: quo casu etiam juxta sententiam oppositam, ad Christi adventum non fuisset necessarium peccatum Angelorum.

145. Si hoc dici non possit, eoquod sine auctoritate diceretur, adeoque dicendum sit, quod Adamus non peccasset, nisi cooperante serpente, possunt authores oppositi dicere cum Arriga *disp. 24. sec. 5. n. 44.* revelatam fuisse Angelis tantum possibilitatem unionis hypostaticæ in genere, non autem incarnationem Christi, & Luciferum statim illam sibi superbe appetiisse: quæ revelatio non supposuisset Christum venturum, adeoque evitat hanc objectionem: quamvis ex alio adhuc capite, scilicet ratione impedibilitatis decreti, decernentis Christum venturum, videatur hæc obiectio non esse efficax: sed quia in mea sententia de adventu Christi per se ruit, non est operæ pretium, longam hinc decreti illius explicationem apponere, quod tamen paucis exponi non posset.

146. Ob. 3. Supposita etiam revelatione dicta, tamen non peccassent Angeli, appetendo unionem hypostaticam: ergo. prob. antec. licet invidus alteri invidet aliquod bonum, non tamen eo ipso illud desiderat sibi, sed contentus est, modò nec alius habeat: ergo etiam dæmones non eo ipso unionem appetuissent, quod invidia pleni fuissent. Confirm. Dæmon appetendo unionem hypostaticam debuisset appetere suam destructionem: hoc non fecisset: ergo. prob. ma. unio illa non potest stare cum subsistentia Angelica: ergo hæc deberet destrui, & consequenter Angelus. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. nam in primis dæmon prius jam peccavit superbiā: dein, etsi aliquando ita se habeant invidi, non ita se habent semper, & omnes neque ita se habuit Lucifer superbissimus; utique enim hic sibi appetiit dignitatem maximam, tanquam sibi præ aliis debitam. Ad confir. dist. ma. debuisset appetere destructionem suæ naturæ. neg. ma. suæ tantum subsistentiæ. om. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Sive subsistentia creata sit quid positivum, sive quid tantum

negativum: certè hanc destructionem Lucifer non curasset, sicut nec eam curat humanitas Christi: cum suppleatur ejus defectus subsistentia infinitum nobiliori.

147. Dices. Vel creditur Lucifer revelationi illi, vel non: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. si non creditur, non appetit unionem: si creditur, iterum non appetit: ergo. prob. 2. pars ant. Lucifer scivit, stante decreto DEI de illa unione Christo conferenda, eam sibi impossibilem esse: ergo eam non appetit: vel deberet dici, quod erraverit, putando, DEUM mutari posse; hoc autem non cadit in perspicacissimum spiritum, præsertim ante peccatum. Resp. neg. mi. & dico, creditur eum revelationi: cum autem hæc tantum fuerit de possibilitate unionis (ut n. 145. dictum) absque ullo errore speculativo intellectus potuit eam sibi appetere. Et hæc responsio est expeditissima.

148. Suarez de Angelis. l. 7. c. 13. supponens, revelationem Angelis factam de unione Christo, & nemini alteri, conferenda, respondet n. 10. scivisse Luciferum, quod ea unio sibi impossibilis sit, non quidem per se, sicut æqualitas cum DEO, sed per accidens ex voluntate DEI: hanc ipsam autem fuisse ejus superbiam, quod considerando suam excellentiam, ac dignitatem, existimaverit sibi convenientissimam esse illam unionem: adeoque ordinationem Divinam apprehenderit tanquam contemptum sui, utpote homini postpositi: quæ omnia, ait Suarez, potuit Lucifer cogitare absque errore speculativo, abstrahendo scilicet ab aliis motivis (ex quibus DEUS potius hominem, quam Angelum assumeret: vel, quæ ipsum ad DEO se submitendum, & cavendum peccatum, efficacius incitarent) & præcisè considerando suam dignitatem, & congruitatem suæ naturæ excellentioris cum illa unione, suæque utilitate. Inde, ut ait ulterius Eximius, Lucifer præcipitavimus judicium practicum, in quo utique erravit: vel certè præcipitavit affectum. Qua in re nullus intercessit speculativus error, sed tantum inconsideratio.

149. Si dicas, saltem stante Divino decreto illo, ejusque revelatione, non potuisse diabolum sibi appetere unionem hypostaticam absolute, sed tantum per simplicem complacentiam, in qua tamen ejus peccatum non stetit ex n. 139. reponit Suarez, quamvis non potuerit demon, stantibus illis, voluntate omnino absoluta, appetere unionem, tamen neque eam appetuisse per simplicem tantum complacentiam; eum unio in se re ipsa illi possibilis fuerit, & tantum per accidens impossibilis; hinc, ait, demon præsciendū ab hoc decreto, & attendendo tantum possibilitatem unionis, ac suam excellentiam, potuit ex determinatione suæ voluntatis habere desiderium, quantum in ipso erat, efficax: & tale eum habuisse ex eo desumi potest, quod Divinæ voluntati repugnaverit. Hæc fuit Suarez loc. cit. quæ si non placeant, & difficultatem quis habeat circa judicium illud practicum, sequi licebit Arriagam.

150. Ob. 4. Appetitus unionis hypostaticæ non est malus; quia tendit in ætissimam cum DEO conjunctionem, quæ est sanctitas substantialis: ergo Lucifer habendo talem appetitum non peccavit. Resp. dist. antec. appetitus

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

ille non est malus per se, & intrinsecè, conc. antec. non est malus per accidens in demone, neg. antec. & conf. 1. ad Timoth. 3. v. 1. dicitur: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: an igitur non peccat, qui ex ambitione, & cupiditate temporalium, eum appetit? scilicet demon eam unionem appetit, ex ambitione, & inordinatissima cupiditate excellentiæ, adeoque ex pessimo fine, ut exaltaretur super omnes creaturas, haberet Divinos honores, posset alios præ se contemnere: quæ est gravissima superbia, vide Suarez l. 7. de Angel. c. 13. n. 3. § 4.

151. Quæres, an Angeli post peccatum potuissent agere poenitentiam. Resp. Non potuerunt agere supernaturalem, & salutarem; quia DEUS negavit ipsis gratiam supernaturalem, etiam sufficientem, sicut defacto adhuc negat damnatis. Et de hac impotentia explicari possunt SS. PP. dum asserunt, Angelos esse irrevocabiliter lapsos. Si quæras, an non etiam, ex natura sua, sint physicè inflexibiles, ita, ut obiecto, quod semel amplexi sunt, irrevocabiliter adhæreant. Resp. negativè; si enim, postquam in primo instanti bene egerunt, ut probatum à n. 114. in secundo tamen mutata voluntate malum amplexi sunt, non est ratio, cur non in tertio iterum potuissent, ex natura saltem sua, ad bonum reverti. Et ita sentiunt Suarez, Granados, Platellius, Sangallenses, & alii.

152. At verò moraliter inflexibiles esse Angelos admitto; & de hac, seu de morali impotentia Angelorum ad poenitendum, Granados explicat S. Thomam. Ratio est: quanto major objecti notitia, & intensio amoris, præcessit, tanto difficilius, etiam in hominibus, mutatur affectus; hinc sapientes longè difficilius mutantur, quàm indocti; cum ergo in Angelis ista fuerint longè majora, quàm in hominibus, scilicet notitia valde clara objecti, ob perspicaciam summam intellectus, & quod consequitur, valde intensus, & deliberatus affectus, non potuerunt moraliter mutare suum judicium, aut affectum. Accedit adhuc ingens superbia, quæ etiam mutationem judicii, tanquam se dedecentem, maximè respuit.

ARTICULUS III.

Quomodo Daemones puniantur.

153. CERTUM est, daemones non tantum pati poenam damni, seu privationem beatitudinis æternæ: sed etiam torqueri igne vero, & materiali. Hanc sententiam Suarez l. 8. de Angelis c. 12. n. 9. vocat Catholicam, ob testimonia plurima Scripturarum, & Patrum, veritatem hanc apertè docentium. Sic Apoc. 20. v. 9. dicitur: Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris. Matth. 25. v. 41. Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus: ubi agitur de igne, quo cruciabuntur corpora hominum post diem judicii, qui ignis est materialis. S. Aug. de civit. DEI l. 21. c. 10. Gehennaila, quod etiam stagnum ignis, & sulphuris dictum est, corporeus ignis erit. Idem eodem cap. superius. Cur enim non dicamus quamvis miris, tamen veris modis, etiam spiritus incorporeos posse poenâ corporalis ignis affigi? S. Gregorius l. 4. Dialogorum c. 29. ait, Si igitur diabolus,

lus, ejusque Angeli, cum sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum, si animæ, & antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta?

154. Questio iam est, quomodo incorporei dæmones possint ab igne corporeo pati; sensibilem enim dolorem pati, tam parvum possunt, quam auris videre. Quare, qui dixerunt, eos cruciari calore, idem dixerunt, ac si quis diceret, quod cæcus possit torqueri exhibitis imaginibus monstrosis, aut surdus clamoribus. Hinc alii dixerunt, dæmones per hoc puniri, quod alligantur igni infernali, quæ alligatio ad corpus tam vile, & instrumentum puniendis hominibus adhibitum, item ad infimum locum, superbissimis spiritibus, & suæ libertatis amantissimis, vehementissimè doleat.

155. Sed planè sensus fidelium videtur majorem poenam apprehendere in damnatis, quam tantum hanc alligationem: & verba *uri, cremari* &c. videntur plus sonare, quam tantum carcerem, etiam perpetuum, quem tamen fermè solum juxta hanc sententiam dæmones paterentur, ut ex dicendis patebit. Certè etiam animæ Patrum alligatæ erant limbo, nec tamen cruciabantur, sicut animæ in purgatorio: nec etiam videtur in hac sententia posse ratio dari, cur alligatio ad ignem molestior sit, quam ad aliud corpus. Si dicas, molestissimam esse hanc alligationem diabolis ob eorum superbiam, & evagandi libidinem, respondetur, etiam animas purgantes curciari ab igne, quin superbiant, aut inordinatè vagari cupiant: & si ista alio modo ab igne cruciantur, idem dicendum de diabolis.

156. Dein plurimi adhuc dæmones extra infernum vagantur super terram, ut Scripturæ, Patres, & experientia docent: imò Suarez putat, plurimos locum mutare, ut modò sint in inferno, modò in terris: ergo necdum omnes paterentur poenam essentialiam damnatorum, quod dici nullatenus potest. Si dicas, istos suam portionem ignis secum circumferre, dicis aliquid Suarezio l. 8. de Angel. c. 16. n. 35. & aliis parvum crebile, præsertim, cum plurima, aut miracula, aut præstigiæ saltem diabolicæ, constanter deberent fieri, scilicet, ut ignis ille ab hominibus, quibus dæmones proximi sunt, non videatur, eos non urat, sæpe cum dæmone corpora penetret &c. Quare alii volunt, dæmones, in terris adhuc vagos, cruciari apprehensione securitatis olim alligationis, adeoque timore. Sed contra: aliud est malum apprehendere, aliud experiri: certè dæmones deprecati sunt Christum, ne mitterentur in infernum, sed potius in porcos: ergo nondum passi erant æqualem poenam: unde à primo ad ultimum, hæc alligatio non est poena essentialis, sed tantum accidentalis.

157. Dico igitur cum Suarez l. 8. de Angelis c. 14. n. 41. Platelio, Haunoldo, aliisque pluribus, maxime recentioribus. Ignis inferni, supernaturaliter elevatus, producit in spiritibus damnatis aliquam qualitatem deturpativam ipso rum, quæ vehementissimè affliguntur, & ex ea concipiunt dolorem, quantum esse potest, simillimum illi, qui oritur in voluntate animarum corpori unitarum, posita summè dolorifera sensatione adustionis. Hæc qualitas etiam potest conservari ab igne, quando dæmones in

inferno degunt: quando autem versantur extra infernum, ne debeant secum ignem circumferre (quod supra negavimus fieri) potest conservari, vel ab igne agente in distans (cum ibi supernaturaliter agat) vel à DEO. Prob. concl. Cum spiritus propriè uri non possint, debet saltem dici, quod urantur in eo sensu, qui proximus sit, literaliter: hoc enim videtur exigere PP. atque Scripturæ n. 153. allatæ: ergo ignis non tantum debet esse objectum, sed aliquid facere; nam urere plus significat, quam tantum actionem intentionalem. Confir. Hæc sententia rem hanc præ aliis opinionibus convenienter explicat, nec est aliquid magni momenti; quod ei obijci possit: ergo præhabenda est aliis.

158. Id tamen adhuc quæri potest, an ignis eam qualitatem producat physicè, an tantum moraliter: sicut Sacramenta, saltem juxta communioem nostrorum, causant tantum moraliter gratiam. Haunoldus transmittit, sufficere posse causalitatem moralem: negat Platelius; nam inprimis non est eadem ratio ignis, ac Sacramentorum; cum ista deberent sæpe physicè agere, quando non amplius physicè existunt: e.g. quando baptisimus fictè susceptus, postea quacunque tandem de causa, reviviscit: item nunquam posset totum Sacramentum physicè agere; cum partes ejus successivè ponantur: nihil horum obest causalitati physicæ ignis: neque etiam, supposita possibilitate potentia obedientialis, negari potest, quod ens materiale possit physicè producere accidens spirituale. Econtra est difficile explicare influxum ignis moralem; cum non videatur, sub qua ratione causalitatis moralis assumi possit à DEO, vel hunc determinare; neque enim, ut actiones Sacramentales, ita etiam flammæ inferni, sunt moraliter actiones Christi: neque alius similis titulus DEUM movendi (in qua tamen motione stare deberet causalitas moralis) videtur exco- gitabilis.

159. Ob. 1. Non potest explicari, quid sit ista qualitas; cum nec sit actus vitalis, nec habitus: ergo. Confir. 1. DEUS ut causa primaria, ignis tantum ut instrumentalis, produceret eam qualitatem: imò DEUS solus eam sæpius conservaret: atqui DEUS non potest, ut causa primaria, producere eam qualitatem deturpativam, nec eam conservare: ergo. Confir. 2. Hæc qualitas non esset naturalis, nec supernaturalis: ergo nulla. Resp. neg. antec. Qualitas ista non est actus vitalis; quia supponitur ad dolorem vitalem: neque etiam est propriè habitus; quia non est principium operandi; aliàs esset habitus virtuosus, cujus causa per se DEUS esse non posset: unde est qualitas stabiliter inhaerens dæmoni, eumque per se ipsam reddens foedum, atque deformem: sicut gratia sanctificans etiam est qualitas stabilis, reddens per se ipsam hominem pulchrum: & saltem juxta multos (quibus videtur favere Catechismus Tridentini de baptismo n. 38. vel, cum in quibusdam editionibus numeri non habeantur, s. de fructibus baptismi) non influit physicè in actus: consequenter etiam non est strictè habitus, quamvis dicatur habitualis. Unde, sicut capi potest gratia sanctificans, tanquam qualitas spiritualiter pulchra, sic capi potest altera, tanquam spiritualiter deformis. Alia etiam paritas deli-

desumi potest à caracteribus Sacramentalibus, baptisimi, confirmationis, ordinis &c.

160. Ad 1. confirmation. neg. mi. Deturpationis dæmonis, vel animæ, est malum physicum, ut tormentum ignis: & mirabile esset, si DEUS non posset spiritum in poenam criminis deturpare; cum Iudex humanus possit reo, & turpem mutilationem, & etiam infamiam publicam, honestissimo iudicio, inferre: nec minus potest DEUS etiam eam qualitatem conservare. Ad 2. confirm. Suarez. neg. conseq. & ait, eam qualitatem fore præternaturalem, aut violentam. Si contendas, debere eam esse saltem philosophicè supernaturalem, admitto; nil enim inde absurdi. Theologicè quidem supernaturale nil potest incipere in termino damnationis; quia non potest ibi ordinari ad æternam felicitatem: at non video, cur non possit aliquid philosophicè tantum supernaturale ibi incipere; cum etiam possit aliquid theologicè supernaturale ibi perseverare, ut patet in caractere baptismali.

161. Ob. 2. Qualitas hæc non opponitur ulli perfectioni Angelicæ: ergo nullâ Angelum privat: ergo eum non deformat: Confirm. Angelus non est capax accidentis spiritualis non vitalis: ergo. Resp. neg. ultimam consequentiam. Deformatas non tantum stat in privatione, sed etiam in ente positivo e. g. in struma, vel sexto digito: & talis positiva imperfectio est etiam illa qualitas. Potest fortè etiam dici, qualitatem illam opponi gratiæ sanctificantis, saltem moraliter, adeoque facere Angelum incapacem gratiæ: consequenter etiam privare magno bono, cujus saltem in hac providentia capax fuisset. Ad confirm. neg. antec. utique enim Angelus est capax specierum, caracteris, gratiæ sanctificantis, luminis gloriæ &c.

162. Ob. 3. Hæc qualitas daretur etiam in animabus damnatorum, saltem antequam reuniantur corporibus: ergo, cum esset poena essentialis, maneret etiam post diem iudicii: ergo tunc animæ istæ haberent duplicem poenam: quia accederet ipsa combustio materialis corporum. Respondet Suarez l. 8. de Angel. c. 14. n. 21. concedendo totum, atque, combustionem materialem esse tantum poenam accidentalem, & sic poenam sensûs crescere extensive, sicut Beatis crescit post diem iudicii gaudium accidentale ex reassumptis corporibus. Addit dein cit. cap. num. 40. animam in statu separationis jam vehementissimum dolorem pati ex apprehensione, & timore futuræ combustionis, cujus satisfactionem experimentaliter aliquomodo novit ab experientia sensuum habita, dum viveret: hic dolor, ait, mutabitur post diem iudicii in actualement sensationem: & sic non tam datur multiplicatio dolorum, quam commutatio unius in alterum. Sed ut verum fatear, iste dolor actualis sensationis ex n. 156. videtur esse longè vehementior.

163. Arriaga, cui durior videtur hæc responsio, negat antec. & dicit, quod DEUS supernaturaliter possit, cum, & in anima separata, producere eandem sensationem materialem, quam potest in anima adhuc unita: unde ait, quod in statu separationis crucietur ab igne, sicut in statu conjunctionis: ita hic auctor disp. 26. sect. 5. num. 27. sed & hoc videtur difficile; cum sensatio, utpote actio vitalis, saltem juxta communioem nostrorum, sit identificata cum

actione productiva sui, consequenter exigit omnem suam causam, adeoque etiam materiam. Si opinio Eximii videtur nimis severa, neg. 1. conseq. & resp. (ut Arriaga cit. loc. num. 33. ait, posse faciliè reponi) quod DEUS destructurus sit illam qualitatem in animabus iterum reunitis, daturusque locum, ut resultet iterum naturalis sensatio caloris: & sic poena essentialis, quæ vocatur sensûs, stabit in dolore, vel resultante ex qualitate, vel ex sensatione naturali caloris, & ignis.

164. Ob. 4. Non est potior ratio dicendi, quod ista qualitas calefaciat, quam frigefaciat; quia propriè non aduritur spiritus: neque est ratio, cur ad eam producendam potius assumptus sit ignis, quam aqua; cum ista tam benè supernaturaliter posset illam producere, quam ignis: ergo. Resp. neg. antec. cum enim qualitas illa proveniat ab igne, & causet dolorem, quam potest, simillimum combustionis sensibili, major est ratio dicendi, quod calefaciat, quam frigefaciat. Adde, quod, quando concipere volumus dolorem vehementissimum, concipiamus causatum ab igne; quia hic est causa doloris acerrimi, nempe adustionis: non autem concipiamus frigefactionem; hanc enim apprehendimus, ut longè minorem dolorem, quam adustionem: unde, cum dolor inferni adhuc sit major, quam combustio, ab igne nostro producta, longè major erit frigefactione: itaque, cum maior sit proportio combustionis, quam frigefactionis, cum illo dolore, meritò combustio dicitur. Hæ rationes etiam fuerunt, cur potius assumptus sit ignis, quam aqua, ad eam qualitatem producendam; quibus adde, quod ignis simul magis serviat ad torquenda damnatorum corpora, & hinc meritò idem assumptus sit tanquam instrumentum iustitiæ ad torquendos spiritus.

165. Ob. 5. Posset dici cum Tannero disp. 5. de Angelis q. 6. dub. 6. n. 16. ignem in diabolis non causare talem qualitatem, sed causare immediatè ipsum dolorem voluntatis: ergo non est necessaria illa qualitas. Resp. neg. antec. Dolor intentionalis, qui est in voluntate, non potest concipi, nisi de aliquo objecto vehementer afflicto: ergo juxta hanc sententiam dolor deberet esse de ipso igne: hic autem non posset esse objectum doloris sub alia ratione, nisi ut præsens, & quasi catena dæmones alligans: certè noster ignis, qui ardet in fornace, etsi sit objectum alicujus cognitionis diabolicæ, atque etiam alicujus volitionis. e. g. qua dæmon vult domum comburi, non propterea causat dolorem in dæmone, qui dolor sit poena sensûs illius.

166. Quare hæc sententia non differt ab ea, quæ poenam dæmonum statuit in alligatione ad ignem, de qua n. 155. nisi quod etiam admittat physicum influxum ignis in ipsam volitionem dolorosam: per quod quidem ostenditur, quod ignis etiam physicè cruciet, non tamen quod vehementius, quam alligatio; cum tamen hoc sit contra sensum fidelium, ut ibidem dictum. Hucusque dicta de Angelorum poena, sunt probabilia: illud solum est certum, quod n. 153. ex S. Aug. attulimus, cruciari dæmones (& animas damnatas) ab igne miris, sed veris modis. DEUS à nobis omnibus supplicia isthæc clementer avertat: & potius faciat, nos semper Sanctorum Angelorum protectione defendi, & æterna societate gaudere.